

Pagarbos globos institucijose gyvenančių vaikų teisėms užtikrinimas

Visiems gerai žinoma, kad šeima yra pati tinkamiausia vieta vaiko vystymuisi ir gerovei užtikrinti. Tačiau kartais vaikai turi būti perduoti globos institucijoms. Vaikui toks "įkurdinimas" gali pasirodyti traumuojantis, todėl yra svarbu, kad įkurdinimo procedūra, organizavimas ir sąlygos gerbtų konkretaus vaiko teises. Savo Rekomendacijoje dėl globos institucijose gyvenančių vaikų teisių Europos Taryba skatina imtis teisinių ir strateginių priemonių, kurios užtikrintų nurodytų pagrindinių principų ir kokybės standartų laikymąsi. Šioje Rekomendacijoje yra taip pat numatytos konkrečios globos institucijose gyvenančių vaikų teisės.

COUNCIL
OF EUROPE

CONSEIL
DE L'EUROPE

Pagrindiniai principai, kurių turi būti laikomasi

- ▶ Vaiką atiduoti globai reikia tik išimtiniais atvejais, siekiant užtikrinti vaiko svarbiausius interesus, ir tik po daugiadisciplininio įvertinimo;
- ▶ Įkurdinimas neturi trukti ilgiau, nei būtina ir juo visų pirma turi būti siekiama užtikrinti svarbiausius vaiko interesus ir kuo greitesnę ir sėkmingą jo arba jos socialinę integraciją ar reintegraciją. Įkurdinimas turi būti reguliariai tikrinamas;
- ▶ Vaikas, kurio globos laikas baigiasi, turi turėti teisę, kad būtų įvertinti jo arba jos poreikiai, ir gauti reikiamą tolesnę paramą, siekiant užtikrinti vaiko reintegraciją į šeimą ir visuomenę;
- ▶ Įkurdinimo procedūra, organizavimas ir sąlygos turi užtikrinti vaiko teises, o ypač vaiko teises būti išklausytam ir nediskriminuojamam;
- ▶ Visos globos institucijose naudojamos kontrolės ir drausmės priemonės turi būti paremtos visiems žinomomis taisyklėmis ir patvirtintais standartais;
- ▶ Jei reikalinga, turi būti įdiegtos prevencinės paramos priemonės, pritaikytos konkrečioms vaikų ir šeimų poreikiams. Vaiko šeima turėtų dalyvauti planuojant ir organizuojant vaiko globą, jai turėtų būti suteikta reikiama parama, siekiant, kad vaikas galėtų harmoningai reintegrotis į šeimą ir visuomenę.

Konkrečios teisės, kurios turi būti palaikomos

1989 m. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija garantuoja apsaugą globos institucijose gyvenantiems vaikams. Tačiau šių vaikų poreikiai yra specifiniai ir tai pateisina pakartotinį tam tikrų teisių įtvirtinimą bei kitų teisių, labiau būdingų jų situacijai, apibrėžimą.

Visi globos institucijose apgyvendinti vaikai privalo turėti šias teises:

- ▶ Sprendimas dėl įkurdinimo, jo procedūra, organizavimas ir sąlygos turi būti vykdomi pagal aukščiausiai išdėstytus principus;
- ▶ teisė į vaiko identitetą, lygias galimybes ir teisė į pagarbą vaiko etninei, religinei, kultūrinei, socialinei ir kalbinei kilmei;
- ▶ teisė būti įkurdintam su broliais ir seserimis ir palaikyti reguliarius kontaktus su šeima bei kitais svarbiais žmonėmis;
- ▶ teisė į kokybišką sveikatos apsaugą;
- ▶ teisė į visų rūšių švietimą ir profesinį lavinimą tomis pat sąlygomis, kurios taikomos kitiems vaikams;
- ▶ teisė į parengimą būti aktyviu ir atsakingu piliečiu per žaidimus, sportinę ir kultūrinę veiklą ir atsakomybės didinimą;
- ▶ teisė dalyvauti sprendimų, liečiančių vaiką, priėmimo procese, teisė vaikui suprantamu būdu gauti informaciją apie vaiko teises ir globos institucijos taisykles;
- ▶ teisė į pagarbą vaiko orumui ir fizinei neliečiamybei; visų pirma teisė į žmogiškas ir nežeminančias gyvenimo sąlygas ir auklėjimą nenaudojant prievartos, įskaitant apsaugą nuo fizinių bausmių ir visų smurto formų;
- ▶ teisė į privatumą, įskaitant galimybę susisiekti su asmeniu, kuriuo vaikas pasitiki, arba kompetentinga institucija, kad konfidencialiai konsultuotis dėl savo teisių;
- ▶ teisė skųstis pripažintai, nešališkai ir nepriklausomai institucijai, siekiant apginti pagrindines vaiko teises.

Kokybės standartai, kurių reikia paisyti

- ▶ Visos vaikų globos institucijos turi būti pripažintos ir užregistruotos kompetentingų valstybės institucijų. Svarbų vaidmenį vaikų globoje gali atlikti ir religinės bei nevyriausybinės organizacijos, jei jos yra akredituotos, užregistruotos ir patikrintos kompetentingų valstybės institucijų;
- ▶ Kai aplinkybės leidžia, įkurdinimui turi būti pasirinkta vieta, kuri yra kuo arčiau vaiko aplinkos ir organizuota taip, kad tėvai galėtų palaikyti reguliarius kontaktus su vaiku;
- ▶ Turi būti sudarytas individualus globos planas, paremtas vaiko gebėjimais ir gabumais bei jo autonomija, kurį ruošiant turi būti siekiama parengti vaiką ateityje gyventi už institucijos ribų;
- ▶ Institucijos viduje sąlygos turi būti suorganizuotos taip, kad būtų garantuotas pats geriausias vaiko protinis, emocinis ir fizinis vystymasis. Turi būti skatinamos mažos, šeimyninio tipo gyvenamosios patalpos. Yra svarbu, kad personalas būtų įvairiapusiškas, kompetentingas ir pastovus. Grupės turi būti daugiadisciplininės, turėti pakankamai išteklių ir laikytis etikos kodeksų, kurie apibūdina standartus ir praktiką, atitinkančius Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos nuostatas;
- ▶ Remiantis šiais standartais turi būti užtikrinta veiksminga globos institucijų monitoringo ir išorės kontrolės sistema. Kiekvienas globos institucijoje gyvenančių vaikų teisių pažeidimas turi būti baudžiamas pagal numatytas efektyvias procedūras.

Žinios veiksams

Europos Taryba ragina savo 47 šalis nares užtikrinti, kad rekomendacija būtų išplatinama globos institucijose gyvenantiems vaikams, valstybinėms valdžios institucijoms, profesionalams, globos institucijų personalui, taip pat vaiko teisių apsaugos specialistams ir atitinkamoms nevyriausybiniams organizacijoms.

Apie Europos Tarybą

Europos Taryba buvo įsteigta 1949 metais. Tai tarptautinė organizacija, kurios pagrindinis tikslas yra žmogaus teisių, demokratinio stabilumo, teisėtumo ir socialinės sanglaudos savo šalyse narėse propagavimas. Šiuo tikslu organizacija yra priėmusi visą eilę teisinių dokumentų, kurių svarbiausias yra Europos Žmogaus teisių konvencija.

“Kuriame Europą vaikams ir su vaikais” programa prasidėjo 2006 metais, ja yra siekiama propaguoti vaiko teises ir panaikinti smurtą prieš vaikus.

Kiti svarbiausi teisiniai dokumentai, kuriuose kalbama apie gyvenančių globos institucijose vaikų teises, tai – Europos Socialinė chartija, Europos Konvencija dėl vaiko teisių įgyvendinimo, Europos Konvencija dėl įvaikinimo (naujoji), Kovencija dėl vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos, Rekomendacija dėl vaikų dalyvavimo šeimos ir visuomenės gyvenime, Rekomendacija dėl globėjų šeimų ir Rekomendacija dėl pozityvios vaikų auklėjimo paramos.

Šio informacinio leidinio leidimą parėmė Suomijos vyriausybė.

“Kuriame Europą vaikams ir su vaikais”

Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
www.coe.int/children
children@coe.int